

ניתן לצפות בשיעורים נוספים באתר של
מכון מאיר בכתובת: www.meirtv.co.il

מיהו "בן תורה" באמת? עיון בפרשת השבוע על פי ה"הכתב והקבלה"

1. בראשית מ"ט, י"ד-ט"ו

(י"ד) וַיִּשְׁכַּר זָמֹר זָרֵם רִבִּץ בֵּין הַמְּשֻׁפְּתִים: (טו) וַיֵּרָא מַנְזָה כִּי טוֹב וְאֵת הָאָרֶץ כִּי זַעֲמָה וַיֵּט שִׁכְמוֹ לְסִבְלָ וַיְהִי לְמִסַּע עֲבָד:

2. הכתב והקבלה בראשית מ"ט, י"ד

יששכר חמור גרם. ... והתנאי הראשי לקניית התורה מיעוט תענוג (כמבואר בפרק קנין תורה) למעט באכילת מעדנים ושתיית ממתקים, בטיול השדות והכרמים, כמ"ש עד שיתפלל אדם שיכנסו ד"ת בלבו יתפללו שלא יכנסו מעדנים לנפשו, ובכלל זה מיעוט דרך ארץ, ... הנה יששכר להיותו בוחר בעסק התורה היה משליך אחרי גוו כל דברים המונעים מעסק התורה והוא אהבת התענוגים, עז"א יששכר חמור גרם, ר"ל שהיה משבר כל תאות התענוגים, כי הכתובים יכנו את תענוגי הגופיים בשם חמור, על השטופים בתאות התענוגים אמר (יחזקאל כ"ג) אשר בשר חמורים בשרם. ושם חמור הונח על בהמה זו לרתיחת דמי' מן מעי חמרמו, והיין שמטבעו להרתיח גוף שותיו נקרא מטעם זה חמור (ודם ענב תשתה חמר), והאומה המפורסמת למשוקעי התאוות המגוננות נאמר עליהם עם הדומה לחמור. והאדם בימי עליי' שמטבעו אז לרדוף אחר התענוגים מכונה מרבותינו בשם חמור נוער. ומלת גרם הוא מן ועצמותיהם יגרם, לא גרמו לבוקר (צפניה ג') ענין שבירת עצמות. ואמר כאן חמור גרם, יששכר היה משבר תאות נפשו הבהמית כל ילהט אחרי תענוגי חומריותו אמנם לפי שאין טוב לאדם לפרוש עצמו מכל דבר חמדה לאכול לחם עד ומים לחץ ולהתענות, וצריך להיטיב עם עצמו מעט לצורך בריאות גופו, והפורש עצמו מן היין אמרה תורה שצריך כפרה. וכן אי אפשר שיפרוש עצמו מדרך ארץ מכל וכל, דהא מחוייב לקיים מצות עונה לפריה ורביה, הנה על אותו מעט מן המעט מתענוגי הגוף שחייב האדם להנהיג בו גופו ולתת מקום לנפשו הבהמית החומרית, אמר רובץ בין המשפתים, משפתים מן בשערה ישופני (איוב ט') שפי' יכתתני, ואכות אותו טחון תרגומו ושפית יתי'. ... אמר רובץ בין המשפתים, ר"ל לא שנתבטלה התאווה הבהמית לגמרי אצלם, כי האדם להיותו חומרי צריך להשאיר מעט מבהמת חומריותו ויתן לה מקום מעט לנוח בין שברים קטנים המרדוצים ומכותתים דק דק הדק ... נגד מה שנאמר בזבלון לחוף ימים ישכון, ... אמר על יששכר, שהוא בחר יותר בחלק הארצי

הקדושה ורוממות הנפש, ולא לשקידת התורה ואהבתה. כי להיות הנפש שלמה ונמצאת במצב מנוחה ושלחה, היא יכולה לתן לכל דבר את חוקו הראוי, ואף באותן הענינים שנראה כאילו התיבעות הטבעיות הן כמעיקות להתעלות הרמה של החכמה והקדושה, הן באמת אינן כ"א משלימות וממלאות אותה. ע"כ כל אושר החיים, כל ענג וצהלת לב, הוא מובטח לישראל יחד עם תגבורת כחם בקדושה ותורת אמת. ע"כ אם שת"ח, ששקידת התורה ונדידת שינה מאהבתה העוזה היא משיש דרכו בחיים, מ"מ במצב המנוחה המסודרת הוא מוצא ג"כ חפץ למצט שנות שלו במטה מוצעת סדורה ומתוקנת. ועם היותו עסוק תמיד בעמקי חכמה מופשטים, לא ימיתו כל אלה מלבו את הרגשות החיים המותאמים לרגש האדם השלם ברוחו גופו ונפשו. וקורת רוח אשר ימצא בחברתו, האשה אשר הפיל לו ד' לחבל, תרחיב דעתו בהיותה מקושטת הדורה בלבושה, ולא ישטש כח השקידה גם את ההרגשה היותר רחוקה לפי הנראה מעולם הדיעות המופשטות והעיוניות. כל אלה המה יכולים להמצא בזמן הישוב והתיקון, אבל בזמן הגלות והמהומה הכללית, אי אפשר כמעט שתמצא נפש שלמה ובריאה בתכלית. ע"כ הנטיה אל הקצוות היא תולדה מוכרחת, והמסור באמת לשקידה גדולה א"א לו כלל שישים ג"כ לב לסדרים בחייו הגופניים, וכמו כן הלך נפשו בעניני ההרגשה הרחוקים מעולם העיון, מוכרחים הם שילכו מלבבו וימסו. ואם ירצה להעמיד את כל הפרטים הטפלים הללו בסדרי חייו והלך נפשו, יקנה אותם במחיר מרובה מהשלמתו הרוחנית, כי זהו טבע הנפש הנחלשת מצרת הגלות הכללית.

4. אבות ו', ה'

והתורה נקנית בארבעים ושמונה דברים ... במיעוט סחורה, במיעוט דרך ארץ, במיעוט תענוג, במיעוט שינה, במיעוט שיחה, במיעוט שחוק.

5. רמב"ם הל' שמיטה ויובל י"ג, י"ג

ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני יי לשרתו ולעובדו לדעה את יי והלך ישר כמו שעשהו האלהים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם הרי זה נתקדש קדש קדשים ויהיה יי חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים.

להשאר במדינה לשבת במנוחה, כי התגרנים השולחים אניות בלב ימים נוסעים ממקום למקום ולמכור, ולבם מלא מחשבות עסקים רבים, אי אפשר להם לעמול בתורה כראוי, כי אם נפשו דבקה בעסקיו איך תדבק בעיון התורה הצריכה דעה צלולה, כמאמר לא מעבר לים היא לא תמצא תורה בסחרנים ובתגרנים. לכן בחר יששכר יותר במנוחת הארצי והמדינית, להיותו מוכשר בו לקנות קנין הטוב האמתי היא התורה להשתעשע בה בנעימות נצח:

ויט שכמו לסבול. עול תורה, ... ואפשר לפי שהתורה נקראה בשם מתנה ככתוב (תהלים ס"ח) עלית למרום לקחת מתנות באדם (ע"ש תרגום ורש"י) וכמו ששרש סבל משותף עם שרש משא לענין מעמסה ככה משותפים יחד להוראת מתנה, ... סבל בלשון משנה על מתנה, שולח סבלונות (קדושין ג') דמסבלי ואח"כ מקדשי, ונכלל בלשון לסבול מתנת התורה, שיששכר קיבל מרצון נפשו לשאת עליו משאת התורה שהיא מתנה וסבלונות השלוחה לישראל מאוצר בית המלך העליון ית': ...

רבץ בין המשפתים. ... והנה בדרז"ל מצוי הרבה לשון מקום השפיתה שימת קדרה על האש, ... לכן יראה שפעל רובץ נאמר על יששכר, ר"ל הוא מתעצל ואוהב המנוחה ממאן לצאת למלחמה, ובוחר תחתיו להיות למס עובר, ואמר בדי"מ יששכר הוא חמור גרם בעל עצמות דל בשר ורזה המצונן הרבה משאר חמורים שכולם מצוננים ודלי בשר ביותר, כן יששכר עצל רובץ תמיד בין מקום שפיתת קדרות להתחמם, ... ודבורה גינתה את הממאן ללכת למלחמת ה' ואמרה למה ישבת בין המשפתים, להתחמם כעצל מצונן לשמוע שריקות עדרים סביב לביתך.

3. עין אי"ה שבת א', ב', ס"ח

ר"א זו מטה מוצעת ואשה מקושטת לת"ח. תוכן החיים השקטים והשלמים ראויים הם שיהיו כל כך מתאימות כל הדרישות היותר רוחניות ומופשטות הרבה מעולם ההרגשה 'עם' (ו)הנטיית הטבעיות (עם) ז'יכל הדברים הטבעיים, עד שאפילו אנשי קודש המסורים בכל לב ונפש לקדושה ולחכמה, גם הם יוכלו להכניס בנפשם בלא שום התנגדות, יחד עם אור החכמה וקדושת היראה, גם את כל ההנהגה הנאותה לחיים מסודרים, וגם את כל הענג הראוי הטבעי לאדם ע"פ מדה קדושה וישרה, ולא יעיק דבר מזה אל התעלות